

УДК 339.9

Таранич О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ КРАЇН У СВІТОГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ

Визначено умови формування міжнародних економічних відносин у контексті глобальної конкуренції країн у світогосподарській системі. Глобальна конкуренція є рушійною силою інтеграції національних економічних систем до процесу світового поділу праці щодо стандартизації та кооперації виробничих відносин, відносно яких визначено ряд тенденцій власного розвитку: уніфікація, стандартизація складових (сировини, напівфабрикатів, запасних частин); поляризація попиту на дорогу та дешеву продукцію; стирання галузевих і міжгалузевих меж щодо виробництва високотехнологічних товарів; створення експертних систем прийняття управлінських рішень засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Досліджено характер глобальної конкуренції, яка набуває вид кооперації та співробітництва як серед виробників, так і між виробниками та споживачами. У світовій економіці зростає частка індустріальних і постіндустріальних країн, продаж сировинних і високотехнологічних товарів змінюється постачанням комплексних пакетів послуг. В такий спосіб індустріальні та постіндустріальні країни витискають зі світового ринку слабкі країни, отримують контроль над ланцюгами створення додаткової вартості власної продукції.

У контексті глобальної конкуренції формування міжнародних економічних відносин відбувається шляхом впровадження досягнень НТР у виробництво з урахуванням перспективних технологічних укладів: скорочення традиційних виробництв (третього та четвертого) на користь новітніх (п'ятого та шостого).

У глобальній перспективі країни з транзитивною економікою та такі, що розвиваються, втрачають можливості самостійного здобуття власного економічного суверенітету через брак вільних ресурсів і низький поточний рівень міжнародної конкурентоспроможності їх продукції на світових товарних ринках.

Ключові слова: міжнародні економічні відносини, глобальна конкуренція, міжнародна конкурентоспроможність країн, світовий поділ праці, економічний розвиток, неоіндустріалізація, постіндустріальне суспільство.

Рис. 2, Літ. 5

Таранич О. В.

ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОЙ КОНКУРЕНЦИИ СТРАН В МИРОХОЗЯЙСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ

Определены условия формирования международных экономических отношений в контексте глобальной конкуренции стран в мирохозяйственной системе. Глобальная конкуренция является движущей силой интеграции национальных экономических систем в процесс международного разделения труда по стандартизации и кооперации производственных отношений, в отношении которых определен ряд тенденций собственного развития: унификация, стандартизация продукции (сырья, полуфабрикатов, запасных частей); поляризация спроса на дорогую и дешевую продукцию; стирание отраслевых и межотраслевых границ по производству високотехнологичных товаров; создание экспертных систем принятия управленческих решений путем использования информационно-коммуникационных технологий.

Исследован характер глобальной конкуренции, которая приобретает вид

кооперации и сотрудничества как среди производителей, так и между производителями и потребителями. В мировой экономике растет доля индустриальных и постиндустриальных стран, продажа сырьевых и высокотехнологичных товаров заменяется поставкой комплексных пакетов услуг. Таким образом индустриальные и постиндустриальные страны вытесняют с мирового рынка слабые страны, получают контроль над цепями создания дополнительной стоимости своей продукции. В контексте глобальной конкуренции формирование международных экономических отношений происходит путем внедрения достижений НТР в производство с учетом перспективных технологических укладов: сокращение традиционных производств (третьего и четвертого) в пользу новейших (пятого и шестого). В глобальной перспективе страны с транзитивной экономикой и развивающиеся теряют возможности самостоятельного приобретения собственного экономического суверенитета из-за нехватки свободных ресурсов и низкого текущего уровня международной конкурентоспособности их продукции на мировых товарных рынках.

Ключевые слова: международные экономические отношения, глобальная конкуренция, международная конкурентоспособность стран, мировое разделение труда, экономическое развитие, неоиндустриализация, постиндустриальное общество.

Рис. 2, Лит. 5

О. Taranych

FORMATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL COMPETITION OF COUNTRIES IN THE LANDSCAPE SYSTEM

The conditions of formation of international economic relations in the context of global competition of countries in the world economic system are determined. Global competition is the driving force behind the integration of national economic systems into the global labor division on the standardization and cooperation of industrial relations. A set of trends of development have been identified for these systems, such as: unification, standardization of components (raw materials, semi-finished products, spare parts); polarization of demand for road and cheap products; erasing industry and inter-industry boundaries to produce high-tech products; creation expert systems for making managerial decisions by means of information and communication technologies. The character of global competition, which takes the form of cooperation and cooperation both among producers, and between producers and consumers, is explored. In the world economy, the share of industrial and postindustrial countries is increasing; the sale of raw materials and high-tech goods is replaced by the supply of integrated services packages. In this way, industrial and post-industrial countries squeeze out weak countries from the world market, gain control over the chains of creating additional value for their own products. In the context of global competition, the formation of international economic relations takes place through the introduction of scientific and technological revolution in production, taking into account promising technological processes: the reduction of traditional productions (third and fourth) in favor of the newest (fifth and sixth). In the global perspective, countries with a transitory economy and developing countries are losing their own economic sovereignty due to the lack of available resources and the low current level of international competitiveness of their products on world commodity markets.

Key words: international economic relations, global competition, international competitiveness of countries, world division of labor, economic development, neoindustrialization, postindustrial society.

Fig. 2, Lit. 5

У теперішній час світогосподарська система складається з багаторівневої системи економіко-політичних та інноваційно-технологічних відносин, що визначають формування міжнародних економічних відносин на глобальному та локальному рівнях. В умовах глобалізації світової економіки на конкурентних засадах відбуваються процеси інтеграції національних економічних систем на всіх рівнях процесу світового поділу праці. Важливим фактором формування міжнародних економічних відносин кожної країни є визначення шляхів і методів зростання власної міжнародної конкурентоспроможності на світовому ринку.

У контексті глобалізації міжнародні економічні відносини кожної окремої країни у теперішній час залежать від здатності урядових установ до співпраці зі спрямованою на експорт власною промисловістю. В умовах глобальної конкуренції за принципом «усі проти всіх» формування сприятливого бізнес-середовища дозволяє розвивати внутрішній ринок країн й уникати залежності від імпортованих ресурсів.

Міжнародна конкурентоспроможність країн є багатограним і багаторівневим поняттям, яке має внутрішньокраїнову та зовнішню спрямованість, регіональну й галузеву виразність, державне та приватне виконання, технологічну, соціальну й економічну ефективність [1].

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних концепцій зростання міжнародної конкурентоспроможності країн представлено трудами численних науковців від класиків політичної економії до теоретиків неоіндустріалізації:

меркантилістів Т. Мана, А. Монкретьєна, Ч. Дейвіанта, Ж. Б. Колберта, В. Петті – нагромаджене багатство (золото) держави;

класиків політекономії А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. Міля, Н. Сеніора – абсолютні та відносні витрати виробництва;

теоретиків циклічного розвитку економіки Й. Шумпетера, С. Кузнеця, М. Кондратьєва – інновації та підприємництво;

представників неокласичної школи політекономії Е. Хекшера, Б. Оліна, А. Маршалла – відмінність факторів виробництва й їх ефективне застосування;

теорією міжнародних конкурентних переваг М. Портера – продуктивність у використанні факторів на різних стадіях конкурентоспроможності;

теорією глобального випередження Хамела-Прахалада – ключові компетенції та інтелектуальне лідерство;

теорією міграції капіталу А. Сливоцького – конкурентоспроможні ділові моделі на основі визначення й утримання «зони прибутку»;

теорії постіндустріального розвитку розвинених країн світу;

неоіндустріалізація як шлях структуризації промисловості постіндустріального суспільства.

Мета роботи – визначити умови формування міжнародних економічних відносин у контексті глобальної конкуренції країн у світогосподарській системі.

Результати. Глобалізація світової економіки змінює характер і цільові орієнтири міжнародної конкурентоспроможності країн. Еволюція міжнародних економічних відносин змістила акценти з накопичення золотовалютних запасів на створення глобального ринку міжнародного поділу праці, завдяки чому формуються високоефективні системи спеціалізації окремих країн на випуску персоналізованих товарів і послуг, та інтернаціоналізовані форми міжнародної кооперації. Сучасна міжнародна конкуренція має особливості, обумовлені зростанням значущості інформації як головного фактору виробництва, що дає змогу країнам з різними рівнями соціально-економічного розвитку приймати участь у міжнародній торгівлі.

Таким чином, стратегія міжнародної конкурентоспроможності країн на галузевих і світовому ринках найближчим часом буде формуватися за наступних умов:

1. Глобалізація, яка йде у двох зустрічних напрямках: глобалізація конкуренції у сфері пропозиції, що виражається в інтеграції планування і співробітництві підприємств на світовому ринку, щоб протистояти іншим глобальним конкурентам; і глобалізація конкуренції шляхом гомогенізації попиту, що проявляється в безперервному зростанні кількості глобально діючих споживачів і збутових посередників, які підвищують попит на уніфіковану, стандартизовану продукцію (сировина, напівфабрикати, запасні частини);

2. Поляризація ринків, яка виражається в тому, що споживачі дедалі більше віддають перевагу дорогій, якісній продукції (через зростання суверенітету споживачів розвинених країн світу, розширення середнього класу в індустріальних країнах); або дешевій, ігноруючи продукцію середньої вартості;

3. Процес розмивання галузевих меж, який також іде у двох напрямках. По-перше, стираються межі між різними галузями, відбувається їх інтеграція (наприклад, банківського і страхового секторів). По-друге, зникають внутрішньогалузеві межі, наприклад, в автомобілебудуванні компанії прагнуть розширити асортимент автомобілів, що випускаються;

4. Зростання технізації у формі швидкого поширення інформаційної та комунікаційної технологій. Їх використання дозволяє створювати потужні інформаційно-комунікаційні системи, за допомогою яких усі процеси між підприємствами, торговцями, постачальниками і клієнтами можуть бути організовані і реалізовані швидше й ефективніше. Приклад глобальної комунікації – мережа Інтернет;

5. Дерегулювання ринків. З кінця 1980-х – початку 90-х рр. заходи щодо лібералізації призвели до значних змін у різних галузях економіки і сферах суспільного життя. Так, в результаті лібералізації автомобільного вантажного транспорту відбулася корінна реструктуризація і склалася нова розстановка сил у сфері логістики. Дерегулювання ринків стимулюється також приватизацією державних установ (наприклад, пошти або залізниць), ліквідацією монополій (наприклад, в галузі телекомунікацій або електропостачання) [2].

На думку автора, шостою умовою визначення міжнародної конкурентоспроможності країн виступатиме ефективність споживання продукції, яка все більшою мірою залежить від ефективності коопераційних зв'язків, особливо в машинобудівній галузі – виробництво оригінальних запасних частин і витратних матеріалів.

Заслужують на увагу дослідження нової конкурентної ситуації вітчизняними науковцями. Так, С. Єрохін визначає такі характеристики міжнародної конкурентоспроможності країн в умовах глобалізації економіки:

одночасність конкуренції, яка охоплює кілька елементів ринкового механізму, найважливішими з яких є витрати, якість, інновації, «ноу-хау», створення ринкових бар'єрів, зміцнення фінансового становища;

багатоаспектність характеру конкуренції – підприємства мають брати до уваги, що вона може відбуватися на різних рівнях і на різних ринках;

динамізм конкуренції – позиції конкурентів і розподіл сил на ринку змінюються з наростаючою швидкістю;

агресивність учасників ринкового суперництва, що пов'язана з порушенням рівноваги сил конкурентів [50, с. 504].

В економічній літературі все частіше можна зустріти твердження, що на

глобальних ринках утверджується нова форма конкуренції: група проти групи. Це підтверджується тим, що у світовій економіці в умовах загострення міжнародної технологічної конкуренції все ширшого розповсюдження набувають процеси кооперації і співробітництва.

Як підкреслює Ш. Майталь, фундаментальним джерелом прибутку компаній та економічного добробуту суспільства все більше виступає не конкуренція, а кооперація та співробітництво. Він вважає, що саме через концепцію конкуренції на основі співробітництва потрібно розглядати та оцінювати стратегії бізнесу. Перетворення конкуренції на координацію та далі на кооперування відображає сучасні процеси інформатизації суспільства.

В економічній літературі виділяється щонайменше три причини, через які конкуренція на основі співробітництва набуває все більшого значення для формування міжнародної конкурентоспроможності країн.

По-перше, у багатьох галузях найбільш великі фірми вже не конкурують тільки на локальних ринках. Сферою дії стає світовий ринок. Часто навіть внутрішні конкуренти певної країни все більше стикаються з іноземною конкуренцією.

Спільні підприємства — один з способів гарантування кооперації. Тому навіть великі фірми відчують потребу у союзниках та утворюють стратегічні альянси проти інших альянсів. Так, в автомобілебудуванні «Дженерал моторс» визнала за доцільне об'єднати зусилля з конкурентом — «Тойотою» для протистояння групам «Даймлер – Крайслер», «Форд – Мазда», «Опель – Каділлак».

По-друге, продукти та послуги все більше стають такими, що базуються на знаннях та інтенсивному використанні інформації. Тому для їх створення потрібна атмосфера співробітництва, де знання широко розповсюджуються. Об'єднання складних технологій вимагає тісного співробітництва спеціалістів і компаній, не виключаючи державного лобювання НДДКР.

По-третє, нові продукти та послуги, як правило, охоплюють увесь портфель технологій, а не одну головну. Все більшою мірою фірмами, які конкурують найкращим чином, стають ті, що знаходять новаторські шляхи кооперування та співробітництва, часто навіть з найсильнішими суперниками.

У процесі глобалізації світової економіки стратегія формування міжнародної конкурентоспроможності країн набула еволюційних змін — вона не тільки трансформувалася з військово-політичних до суто економічних засад створення, розширився предмет дослідження від рівня окремих товарів і підприємств на фрагментованих галузевих ринках до рівня галузей і кластерних утворень, розвиток яких враховується на регіональному, галузевому, національному та міжнародному рівнях. Усе вищезазначене дає змогу розглянути еволюцію стратегічних концепцій міжнародної конкурентоспроможності країн в контексті розвитку національних економік.

У 60-70 роки ХХ століття як найперспективніша була запропонована стратегія імпортозаміщення як розвиток концепції «опори на власні сили» для країн, де відбувалося становлення ринкових відносин. Вона спиралася на прискорену індустріалізацію країни та припускала, що за рахунок розвитку виробництва в імпортозаміщуючих галузях їх продукція буде експортуватися при забезпеченні самодостатності господарського комплексу і вживанні наступних заходів:

перенесення акценту розвитку з добувної на обробну промисловість при скороченні виробництва продукції АПК;

зростання державного сектора економіки;

посилення державного регулювання економіки та фінансів (контроль за ціноутворенням, рівнем процентних ставок, зовнішньоторговельних тарифів, експортних й імпортних квот);

захист внутрішнього ринку через підтримання завищеного валютного курсу.

Таким шляхом пройшли країни Південно-Східної Азії, що стали у 80-х роках Новими Індустріальними Країнами через розвиток електроніки, побутової техніки та легкої промисловості – цей феномен визнано винятковим, тому що в інших країнах цього не відбулося. Головним прорахунком названої стратегії вважається відсутність орієнтації на створення нових промислових технологій і нових оригінальних товарів, здатних зайняти чільне місце на світовому ринку, але національна продукція виявилася неконкурентоспроможною як на зовнішніх, так і на внутрішніх ринках, при цьому процес заміщення обмежувався розширенням виробництва товарів споживання, а не сучасного обладнання.

Різке припинення економічного зростання у 80-ті роки в більшості трансформаційних країн поставило питання про перегляд моделі створення самозабезпеченої економіки як ефективної концепції економічного розвитку. Таким країнам експертами МВФ і Світового банку пропонувалось перейти до стратегії орієнтації на зовнішні зв'язки з лібералізацією зовнішньоекономічної діяльності чи форсуванням експорту.

На підставі цих рекомендацій було розроблено модель «наздоганяючого циклу продукції» К. Кодзими та дві альтернативні теорії вивезення капіталу П. Роузенштейн-Родана та Р. Майселла. Вони базувалися на теорії факторів виробництва Хекшера-Оліна, з якої логічно випливала необхідність пріоритетної орієнтації економіки, що розвивається, на зовнішньоекономічні зв'язки при посиленому розвитку трудомістких галузей.

Для успішної реалізації моделі «наздоганяючого розвитку» необхідною умовою були активні дії держави: на першій стадії імпортозаміщення – підтримка вітчизняного виробництва; на стадії форсування експорту – сприяння створенню суто експортних галузей. І лише після досягнення високого рівня розвитку економіки вважалось за доцільне обмеження державного втручання та перехід до демократичного устрою.

На підставі аналізу економічної політики країн, що розвиваються, американським економістом Б. Балашем було доведено, що найперспективнішою моделлю розвитку є поєднання політики стимулювання експорту з розвитком імпортозаміщення при ключовій ролі експорту. При цьому збільшення експортної квоти країни позитивно впливає на її економічне зростання, в той час як імпортозаміщення стимулює його у вузьких межах національних ринків.

На світовому ринку країни досягають певних економічних результатів стосовно позитивного сальдо зовнішньої торгівлі, відтворювального соціально-економічного розвитку, впровадження технологічних і управлінських інновацій. Наслідком цього є високий рейтинг таких країн щодо міжнародної конкурентоспроможності.

Проведемо аналіз міжнародної економічної діяльності розвинених країн світу щодо визначення їх міжнародної економічної конкурентоспроможності.

Так прискорення процесів глобалізації і становлення постіндустріальних суспільств безпосередньо пов'язані з якісними змінами у розвитку світового промислового виробництва.

За останні два десятиріччя (1995-2015 роки) частка промисловості у створенні світового ВВП скоротилась з 28,3 % до 27,04 %, сфера послуг, навпаки, зросла з 62,9 % до 63,9 % (рис. 1) [3]. З 2005 року сукупний світовий обсяг експорту товарів та послуг

перевищує обсяги промислового виробництва, що складаються з гірничодобувної промисловості і розробки кар'єрів, виробництва, розподілу електроенергії, газу та водопостачання, а також будівництва.

Найдинамічніше скорочення промисловості та зростання послуг у створенні ВВП характерне для розвинених країн, які в свою чергу мають диверсифікований індустріальний сектор з переважанням у його структурі наукоємних галузей. Саме ці країни займають найбільш високі позиції в рейтингу конкурентоспроможності, мають найбільш високі абсолютні та відносні показники витрат на НДДКР і найбільш високі показники об'ємів виробництва промислової продукції в розрахунку на душу населення. І хоча в даній групі більш трьох десятків країн, на них приходить біля 60% виробництва промислової продукції та світового експорту товарів, ще більш значна доля експорту машин та транспортних засобів, а також значна доля прямих іноземних інвестицій.

На протязі XIX та XX ст. зростання числа зайятих в промисловості та збільшення обсягів промислового виробництва було пов'язано, насамперед, з розвитком процесу індустріалізації у глобальному масштабі [4, с.32]. Стабільно високе положення промисловості в структурі світового господарства у другій половині XX ст. є результатом двох різноспрямованих тенденцій, що взаємно компенсують одна одну:

- 1) зменшення долі промисловості в економіці розвинутих країн (в першу чергу за рахунок швидкого розвитку сфери послуг);
- 2) випереджаючого зростання індустріальних галузей у групі колишніх соціалістичних і більшості країн, що розвиваються.

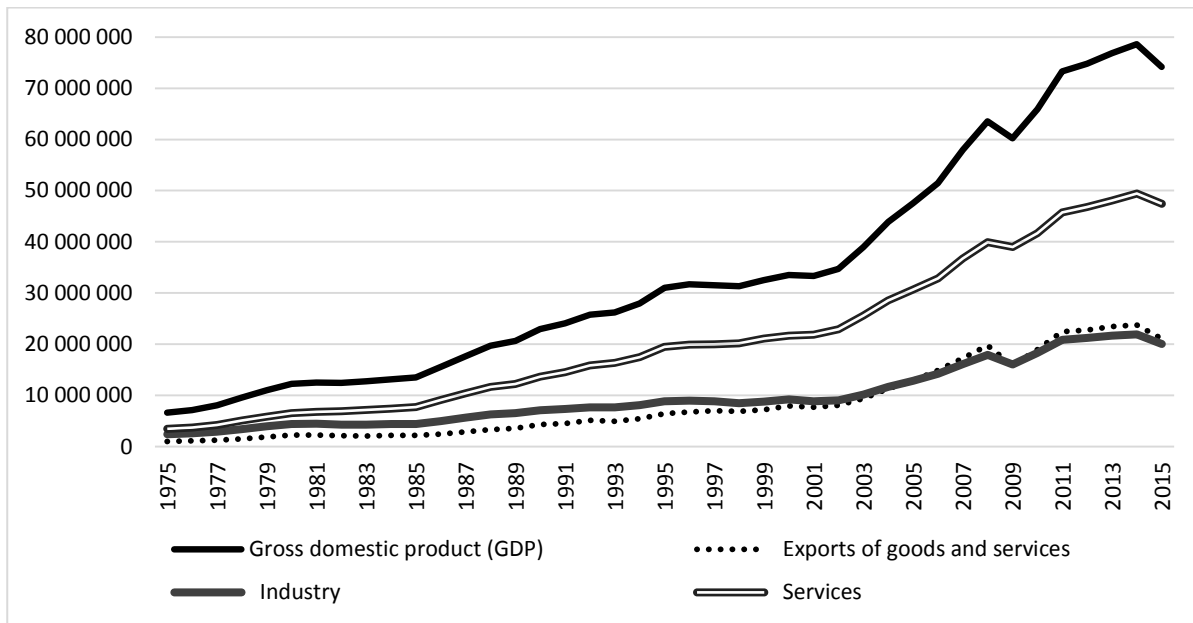

Рис. 1. Динаміка світового ВВП за видами економічної діяльності у період з 1975 по 2015 рр., млн долл. США [3]

Це наслідок дії принаймні двох обставин: по-перше, стійкого курсу урядів країн, що розвиваються, на швидку індустріалізацію та завоювання нових ніш на світовому ринку промислової продукції, по-друге, свідомою політикою розвинутих країн щодо перенесення своїх виробництв до країн, що розвиваються, із залишенням за собою прерогативи розвитку послуг над прерогативою розвитку виробництва,

підтвердженням чому є прискорена динаміка розвитку послуг для перших і уповільнена для інших категорій країн.

У цій групі країн найбільші темпи зростання та обсяги виробництва демонстрували країни Східної та Південно-Східної Азії, особливо Китай та Індія. Цей регіон у зазначений період збільшив свою присутність на світовому ринку вдвічі: з 7,2% до 14,4% (рис. 2).

Незважаючи на те, що децентралізація є закономірним результатом економічного розвитку розвинених країн світу, де склався постіндустріальний тип економіки, значення індустріального сектору в цих країнах і зараз відіграє помітну роль, як і значення промисловості розвинених країн в світовій економіці.

В інших країнах світу, що активно розвиваються чи мають статус перехідної економіки, індустріальний тип представлено досить вагомо (частка промисловості в структурі ВВП становить близько 40%). В більшості країн, що повільно розвиваються, індустріальний сектор економіки знаходиться ще в стадії розвитку, тому значення його в зайнятості населення та питома вага промислового виробництва в ВВП також зростають. При цьому суттєво знижується роль сільського господарства та швидко зростає значення сфери послуг.

З початку 90-х років на перший план висувається інвестиційно-інноваційна стратегія розвитку, яка базується на підтримці урядом фундаментальних досліджень та стимуляції впровадження нововведень у виробництво. Державне регулювання розвинутих країн переходить від «звичайного типу» інвестицій у найперспективніші сектори та підтримки зон ризику в економіці до «динамічної» науково-технічної політики – специфічних інвестицій, що є сукупністю, яка об'єднує в єдиний конгломерат нові технології та продукцію з новими знаннями, менеджментом, кадровою політикою і технологічними ринками, інформаційною та комунікаційною інфраструктурою.

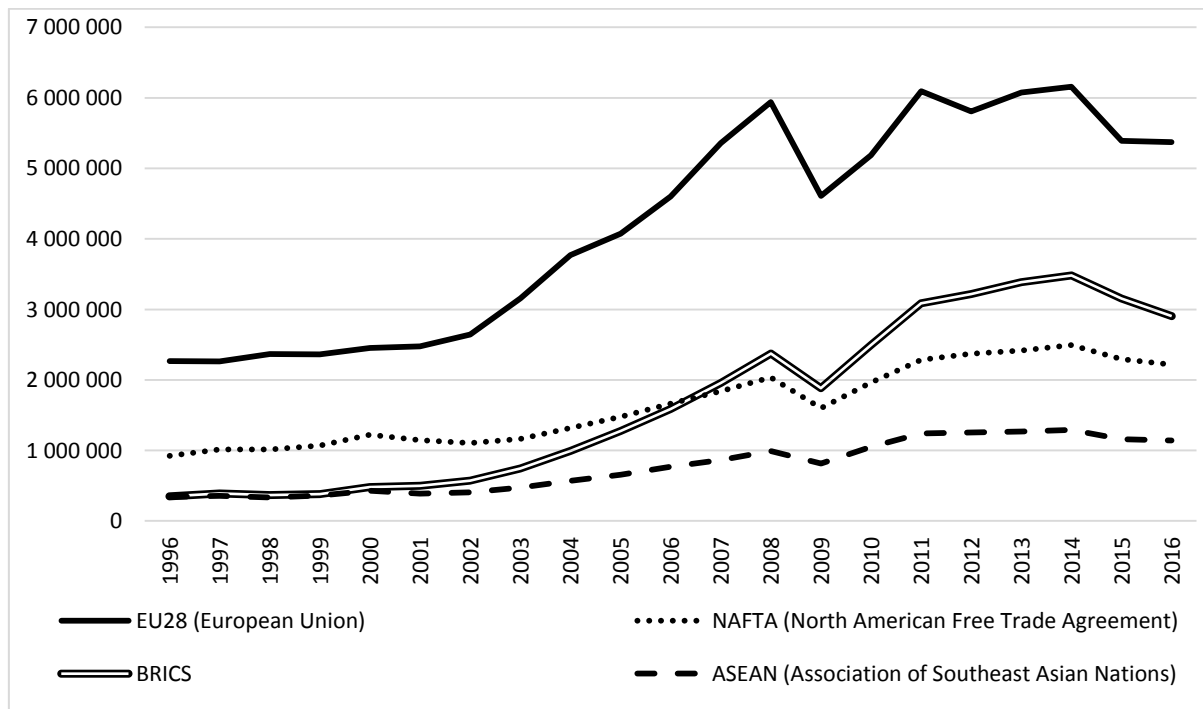

Рис. 2. Динаміка розвитку світової торгівлі за економічними угрупованнями країн за період з 1996 по 2016 рр., млн долл. США [3]

Тож головним виробничим фактором стають інформаційні ресурси, творчі, інноваційні здібності людей – інтелектуальний капітал. Відповідно створюються високоінтелектуальні галузі й новітні типи виробництва, формується саморегульований механізм, що сприяє здійсненню інвестицій за допомогою максимізації особистого споживання, підвищується залежність ефективності економіки від розвитку здібностей індивіда.

Центральне місце у сучасних стратегіях розвитку економіки займають теорії економічного зростання через збалансований розвиток країни на основі нового технологічного устрою, які доповнюються теоріями полюсів росту, за якими економічне зростання відбувається не всюди і не рівномірно, а лише в окремих точках росту і з різною інтенсивністю. У найрозвинутіших економіках домінує комплекс галузей і виробництв, що представляють п'ятий технологічний уклад у рамках індустріального технологічного способу виробництва.

Водночас активно формуються елементи шостого (постіндустріального) технологічного укладу [5]. Відтак, економічне зростання має незбалансований характер і найефективніше відбувається у замкненому (захищеному) економічному просторі, наприклад, кластерах, у межах якого прискорюється обмін інформацією та процес технологічних інновацій.

Результатом є істотна нерівномірність щодо розподілу економічних ресурсів поміж окремими виробництвами, але загальна суспільна ефективність для кожної окремої країни й їх економічних угруповань (зона вільної торгівлі, митний та економічний союзи) виявляється більш масштабною у соціально-економічному та технологічно-виробничому контексті. В цілому розширення виробництва наукомісткої продукції стимулює відповідні технологічні зрушення у суміжних виробництвах, їхню технічну та організаційну модернізацію.

Висновки та рекомендації. У світовому поділу праці в теперішній час відбуваються поступові структурні зрушення від експорту товарів до експорту послуг, в товарній структурі частка товарів з низькою доданою вартістю (проміжне споживання - сировина, напівфабрикати) скорочується на користь продукції для кінцевого споживання. В такий спосіб індустріальні та постіндустріальні країни витискають зі світового ринку слабкі країни, отримують контроль над ланцюгами створення додаткової вартості власної продукції.

У контексті глобальної конкуренції формування міжнародних економічних відносин відбувається шляхом впровадження досягнень НТР у виробництво з урахуванням перспективних технологічних укладів: скорочення традиційних виробництв (третього та четвертого) на користь новітніх (п'ятого та шостого).

Таким чином, для країн з транзитивною економікою та таких, що розвиваються, скорочуються можливості самостійного здобуття власного економічного суверенітету через брак вільних ресурсів і низький поточний рівень міжнародної конкурентоспроможності їх продукції на світових товарних ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Таранич О. В. Особливості визначення міжнародної конкурентоспроможності країн у контексті глобалізації світової економіки // Теоретичні і прикладні проблеми моделювання сталого розвитку економічних систем. Монографія / під загальною редакцією Т.В. Орехової; відповід. ред. О.Л. Некрасова. – Донецьк: «Сучасний друк», 2013. — С. 164-175.

2. Таранич О.В. Принципи й особливості стратегії формування міжнародної конкурентоспроможності країн у контексті глобалізації світової економіки / О.В. Таранич // Матеріали міжнародної научно-практичної конференції «Проблеми економічного і соціального розвитку в умовах мирового кризиса». – Донецьк: ДонНТУ, 2009. — 244 с. — С. 209-211.

3. Gross domestic product: GDP by type of expenditure, VA by kind of economic activity, total and shares, annual, 1970-2015 [Електронний ресурс] / Data Center of UNCTADSTAT // United Nations Conference on Trade and Development. — Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (дата звернення: 17.05.2017). – Назва з екрана.

4. Родионова И.А. Мировая промышленность: структурные сдвиги и тенденции развития (вторая половина XX – начало XXI вв.) : монография. – М.: ГОУ ВПО МГУЛ, 2009. – 231 с.

5. Глобальна конкуренція: нові явища, тенденції та чинники розвитку: монографія / С.Ю. Пахомов; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана". — К., 2008. — 224 с.